

Epeses

Alalaha Nenge Paulus Hassia Lange Epeses Mur

¹ ✧ Iau Paulus koi ehas ia alalaha nei. Nga NeHalang lemene ngana e lohot ke iau Iesus Kristus nena hekulkulonga.

Pe ehas ia alalaha nei ke lange imo NeHalang nena hana mur nge Epeses nenge te nanas tau tote Iesus Kristus.

² E hetalaulau ke Temere NeHalang pe Non Soke Iesus Kristus leteria urana ia imo pe te poia letemo ke ma ke nek.

*NeHalang Lape Tunge Ure Urana Ngana Mur
Nga Tapa At Nge Ita*

³ ✧ Ta heto heke NeHalang nenge ara Non Soke Iesus Kristus Temene. Nge Kristus mana NeHalang tung lochloche ure urana ngana mur nga Opepengpeng nenga tapa at nge ita. ⁴ ✧ NeHalang ala hote tapa pe ich ero kura pe hesilei hote ita ke nena hana mur nge pengpeng pe naue rera poinga poreke ngana e ero toto. I mutena taua ita ⁵ ✧ pomalam hesilei hote ita nge nike ke tutuna mur ita nga ume nenge Iesus Kristus poia. Pe ure nem lohot ke pomam ke nanas mene NeHalang lemene ngana nenge iech toto nge poia. ⁶ Ta heto heke NeHalang nge poi hote kue urana ngana nenge poia ita ke tatu ke nek nga nenge

✧ **1:1:** Ume 18:19-21; 19:1 ✧ **1:3:** Epe 2:6 ✧ **1:4:** Ioa 15:16

✧ **1:5:** Ioa 1:12

tung mene Tuna nenge mutena taua, at nge ita. ⁷ ✧ Iange Kristus lome ita nga eina nga metengana pe saua rera poinga poreke ngana mur ke te lasus toto. Pe nekinga nenge NeHalang poia nem i ure nenge palaungana toto ⁸ nenge hile hot lochloche letena at nge ita nga letena tuanin ngana pe letena matana ngana urana toto ngana. ⁹ ✧ NeHalang iech toto nge poia ke pomai nga nenge hemallaha hote letena tuanin ngana nenge talkomkome at nge ita, nenge lape heulo hote nga ume nenge Kristus poia. ¹⁰ ✧ NeHalang teke poia letena tuanin ngana nem ke lohohot nga etue nenge i sipona talue nenge lape poia ure lochloch ngana nga ich pe nga tapa ke te eukirau pe tenau haka aria soke nge Kristus.

¹¹ ✧ Ure lochloch ngana te lohohot ke pomanga NeHalang letena tuanin hot ngana ia. Ke nge Kristus mana NeHalang hesilei hote ita ke nena hana mur ita nga nena ume. Pe poia ke nanasia utar nenge letena matana hote ke teke poia nga talun ngana nike. ¹² Poia ke pomam ke imem nenge mo kulelele Kristus tala nike, mo heto heke NeHalang nena hemalmalinga nge palaungana toto. ¹³ Pe imo Epeses mur pule a longe helenga manmanna ngana nga helenga urana toto ngana nenge NeHalang lape mene mule imo pe letemo manmanna nge Kristus. Nga etue nenge letemo manmanna, NeHalang heilangaia imo ke cholo ele imo ke nena hana mur imo. Ngana laka Opepengpeng nenge hele talaia ke teke tunge

✧ **1:7:** Epe 2:7; Kol 1:14 ✧ **1:9:** Rom 16:25 ✧ **1:10:** Kol 1:16, 20 ✧ **1:11:** Rom 8:28-29

lange imo. ¹⁴ ✧Pe Opepengpeng nem i lala nenge heilangia ure nenge lape ta mene, nenge NeHalang heleia ke teke tunge lange nena hana mur. Ke nem hekerkereng ia letera nenge i lape mene nena hana mur ita ke ta heto heke i NeHalang nenge urana toto.

Paulus Nena Hetalaulaunga

¹⁵ Ke pomalam nga etue nenge e longe imo nge letemo manmanna nge Non Soke Iesus pe mutemo taua NeHalang nena hana mur, ¹⁶ e hele urana lange NeHalang ke kokoes mana ia imo, pe letek metene imo ke e hetalaulau amo lala nge NeHalang. ¹⁷ ✧E hetalaulau amo ke NeHalang nenge ara Non Soke Iesus ana Palau pe Temere nenge urana toto tunge lete matana ngana nenga Opepengpeng lange imo ke a etei tote NeHalang. ¹⁸ Pe e hetalaulau amo pule ke NeHalang poia letemo matana ngana mur ke tualeme ke pomanga lemenga ke a eteia ure nenge iu imo ia pe a kulkulele. Ngana laka ure urana ngana mur nenge heleia ke teke tunge lange nena hana mur. ¹⁹ ✧Pe e hetalaulau amo ke a eteia NeHalang nena kerkerenga kikina ngana palaungana, nenge umume nge ita nenge letera manmanna. Kerkerengnga nem pomalaka nga kikina ngana nenge palaungana toto, ²⁰ ✧nenge poia ke hemaui heke mule Kristus nga metenga pe here i nga ilina ele nenga pen tamalmal nga lut nga tapa. ²¹ ✧Ke Kristus nena kerkerenga palaungana nem soke toto nga kerkerenga mur lochloch nga etue nei pe

✧ **1:14:** 2Ko 1:22 ✧ **1:17:** Kol 1:9 ✧ **1:19:** Kol 1:11 ✧ **1:20:** Psa 110:1; 2Ko 13:4; Kol 2:12 ✧ **1:21:** Kol 1:16; 2:10

nga hoena pule. I soke toto nge ope mur pe naungaala mur pe hotonga mur pe hana papalauna mur. Pe Kristus ene nenge NeHalang tunge lange i, pingana iuiu toto nga hulua lochloch eria. ²² ✧ Pe NeHalang tunge kerkerenga lange Kristus pe talue iri lochloch ngana ke Kristus nauele iri pe hemes hote i ke nauele iri lochloch nga mata nenge NeHalang ²³ ✧ nenge Kristus singina ia. Pe mata nem muta toto ia Kristus na kerkerenga pe Kristus tu purpure ure lochloch nga kileng lochloch ngana.

2

Ta Mene Maulinga Nge Kristus

¹ ✧ Nge nike atu ke pomanga a mete lo iange a longo ole taua NeHalang pe a popoi poinga poreke ngana. ² ✧ Nga etue nem atu ke a nanas menmene poinga nemur nga ich nei pe a nanas mene ope poreke ngana mur nga tapa sana aria palau. Ke heueu nei ope nem tu ke umume nge iri nemur nenge te longo olole nge NeHalang. ³ ✧ Nge nike ita lochloch tatu ke pomange iri, ke ta heiech mana ia singira nga poinga poreke ngana mur. Ke urana nge ita pe hulua lochloch nenge te longo olole ta amneia melmelenga nga NeHalang letena inin ngana iange tapoi ke pomange iri.

⁴⁻⁵ ✧ Ita tatu ke pomanga ta mete ke ulolo iange nga rera poinga poreke ngana mur, pe NeHalang mutena tau tote ita kura iange letena urana ngana

✧ **1:22:** Psa 8:6 ✧ **1:23:** Rom 12:5; Epe 4:10, 15; Kol 1:18 ✧ **2:1:** Kol 1:21; 2:13 ✧ **2:2:** Kol 3:7; Tit 3:3 ✧ **2:3:** Kol 3:6 ✧ **2:4-5:** Rom 6:11-13

palaungana toto. Ke pomalam poia poinga urana ngana toto ke mene mule ita pe tunge maulinga at nge ita nge Kristus. ⁶ ✧Pe ita Kristus nena hana mur ita ke pomalam he maul heke mule ita luluch nge Iesus Kristus, pe hetakile ita ke ta are luluch nge i nga lut nga tapa. ⁷ Poia poinga nei ke teke hemallaha hote lange iri nenge he pule nga nena poinga urana toto ngana pe nena mutenga nenge hemallaha hote at nge ita nge Iesus Kristus. ⁸ Iange nga NeHalang nena poinga urana toto ngana, mene mule imo nenge letemo manmanna. Imo sipomo a mene mule imo ero. Poinga nem i tunginga nenge at nge NeHalang. ⁹ ✧Lemo ume urana ngana mur poi hote ure nem ero. Ke pomalam a palut leke imo ero. ¹⁰ ✧Ita, NeHalang i sipona ume hote ita pe tatu ke elle luluch nge Iesus Kristus. Pe ala hote ita ke ta poia ume urana ngana mur nenge tatalo ele tele nge nike ke teke ta poia.

Kristus Heluluch Tele Ita Ke Ita Elle

¹¹ Ke pomalam letemo metene ke nek, imo tehoe imo ke imo hana lomonmona ngana mur pe Iuta mur te hetue imo ke “hana nenge te ririr us ero” pe iri te hetue iri siporia ke “hana nenge te ririr us” (nenge nem i ure nenge hana peria poia nga iri siporia singiria mana). ¹² ✧Letemo metene, nge nike atu ke kangkanga nge Kristus pe lemo nge Israel ero. Lemo nga kileng tau ngana pe atu teu nga tomunga hel ana helenga nenge NeHalang poia lange nena hana mur ero pe atu pulut mana

✧ **2:6:** Kol 2:12 ✧ **2:9:** 1Ko 1:29-31; 2Ti 1:9 ✧ **2:10:** Tit 2:14

✧ **2:12:** Rom 9:4; Kol 1:21

pe a eteia NeHalang ero. ¹³ ✧Pe heueu nei atu ke elle luluch nge Iesus Kristus. Imo nenge atu ke kangkanga nge NeHalang nge nike, Kristus eina nenga metengana mene imo ke a at rochroi toto nge i ol.

¹⁴ ✧Kristus i sipona poia imem Iuta mur pe imo hana lomomona ngana mur ke letera ma ke elle. Poia Iuta mur pe hana lomomona ngana mur ke te lohote ke iri elle. Nge nike aria matana i helel pe tetu ke elle ero, pe Kristus heparai sue mapuo nenge tu nga tuna ngara ke ma tote iri nga i sipona singina nenge tung heke ke mete. ¹⁵ ✧Pe saua Iuta mur reria hotonga luluch nga ana helenga mur ke te lasus, iange teke lele polong ke hana aria tuluk nai nem te lohote ke iri hana heueu ngana mur pe te lohote ke iri elle mana luluch nge i. ¹⁶ ✧Pe Kristus metengana nga manga toto nem teke hemete hunelinga nenge lohote nga tuluk nai nem pe poia iri ke te lohote ke iri elle pe laia iri nge NeHalang. ¹⁷ ✧Kristus at ke haliu hote helenga urana toto ngana nga polong lele ngana nge imo hana lomomona nenge atu ke kangkanga nge NeHalang pe nge imem Iuta mur nenge motu ke rochroi nge i. ¹⁸ Ke nenge teke letera manmanna nge Kristus, Opepengpeng elle nem poia ita ul hana lomomona ngana mur pe Iuta mur ke ta lala nge Temere.

¹⁹ ✧Ke pomalam imo hana lomomona ngana mur lape te hetue imo ke hana lomomona ngana mur ero ol. Heueu nei atu ke elle luluch nge

✧ **2:13:** Kol 1:20 ✧ **2:14:** 1Ko 12:13 ✧ **2:15:** Kol 2:14 ✧ **2:16:** Kol 1:20, 22 ✧ **2:17:** Isa 57:19 ✧ **2:19:** Epe 3:6

NeHalang nena hana mur lochloch pe atu teu nga mata nenge i. ²⁰ ✧Pe apoi ke pomanga pele nenge te hemes heke nga ich kerkereng ngana, nenge hekulkulonga mur pe hetatalonga mur. Pe Iesus Kristus i um kerkereng ngana nenge pele nem ana isong ia. ²¹ ✧Ke i sipona laka nenge ratua ele pele nem pe poia ke lohote ke Non Soke nena tunginga ana pele nenge heo ngana. ²² ✧Pe imo hana lomomona ngana mur pe Iuta mur, Opepengpeng umume nenge imo ke imo elle luluch nenge Kristus. Ke pomalam a lohote ke imo NeHalang nena pele nenge Opene tu teu ia.

3

Paulus Haliu Hote Helenga Urana Toto Ngana Lange Hana Lomomona Ngana Mur

¹ ✧Iau Paulus koi etutu nga tuele au ngana iange e umume nenge Iesus Kristus ke e halaulaua imo hana lomomona ngana mur.

² ✧Imo lape a longe ke ulote ke NeHalang letena urana ia iau ke tunge ume nei at nenge iau ke e halaua imo. ³ ✧Pe hemallaha hote nena helenga talkomkome ngana ke henonoua at nenge iau pe ehas sue unne sune lo. ⁴ Pe nenge teke a sisia ure nenge ehas sue, lape a eteia ke iau e etei tote helenga talkomkome ngana nemur nenge Kristus. ⁵ NeHalang hemallaha hote helenga nei lange hana nemur nenge tetu nenge nika ero. Pe heueu nei hemallaha hote lange nena hekulkulonga pe hetatalonga pengpeng ngana mur nga ume nenga

✧ **2:20:** 1Ko 3:11 ✧ **2:21:** 1Ko 3:16 ✧ **2:22:** 1Pi 2:5 ✧ **3:1:** Pil 1:7, 13 ✧ **3:2:** Kol 1:25 ✧ **3:3:** Epe 1:9-10; Kol 1:26

Opepengpeng. ⁶ ✧ Helenga talkomkome ngana nei ngana laka nenge: Helenga urana toto ngana poia imo hana lomomona ngana mur ke imo pe imem Iuta mur, ita ul ta mene ure urana ngana mur nge NeHalang pe ta lohoh ke ita elle. Pe tatu teu pule nga ure nenge NeHalang heleia ke teke poia nge Iesus Kristus.

⁷ ✧ Pe e lohoh ke iau ume ana non nga helenga urana toto ngana nga NeHalang nena tunginga nga nena poinga urana toto ngana. Pe i sipona hekerkereng ia iau nga ume nem. ⁸ ✧ NeHalang nena hana mur lohoh te urana toto nge iau ke toinge e nge iri mene ume palaungana nei, nem lape urana pol. Pe ero. NeHalang tunge tunginga nem at nge iau ke e haliu hot lange hana lomomona ngana mur nga helenga urana toto ngana nenge lape te mene ure urana ngana nenge Kristus. Ure urana ngana nemur, ta etei teu ke langa het ngana ero. ⁹ Nge nika NeHalang ala hote ure lohoh pe talkome letena tuanin ngana nga ure nenge teke popoia nga etue talun ngana nika. Pe heueu nei tunge ak ume nenge e haliu hote ure talkomkome ngana nem lange hehei pe hana lohoh. ¹⁰ NeHalang teke poia ke mai, ke ope nemur nenge tenau ele tapa sana nga reria kerkerenga, te esia nena mata pe tenau urume letena matana ngana mur nge ana lala pe lala. ¹¹ Ure nei lohoh ke pete tote NeHalang letena tuanin hot ngana ia nga talun ngana nika, ke poia ke lohoh nge ara Non Soke Iesus Kristus. ¹² ✧ Ita tatu ke elle luluch nge Kristus pe letera manmanna

✧ **3:6:** Epe 2:13, 16-19 ✧ **3:7:** Kol 1:25 ✧ **3:8:** 1Ko 15:9-10

✧ **3:12:** Ioa 14:6; Rom 5:2

nge i. Ke pomalam tala ke tames nga NeHalang matana pe ta matau ero. ¹³ Ke pomalam e teke e hele lange imo ke letemo meena nga melmelenga nenge lohotot nge iau ero. Ak melmelenga nei lape halau tote imo ke a mene hemalmalinga.

Paulus Hetalaulau Epeses Mur Aria

¹⁴ Ke nenge nem mana poia iau ke e tualou sio nga Temere matana. ¹⁵ I mana poia iri lochloch nga tapa pe ich ke tetu. ¹⁶ Pe e hetalaulau lange i nenge nena hemalmalinga palaungana ke hekerkereng ia letemo nga Opene kikina ngana, ¹⁷ ✧ ke letemo manmanna pe Kristus tuteu nga letemo. Pe e hatalaulau ke mutenga tu ke sik teu toto nge imo pe huna toto nge imo. ¹⁸ Pe e hetalaulau ke NeHalang hekerkereng ia imo pe nena hana mur lochloch ke a eteia Kristus nena mutenga ke nek. Nga pongponga ngana pe sase ngana pe ana lome nenge langa lut pe sio toto ngana. ¹⁹ Kristus nena mutenga palaungana toto nga mele etei ngana. Pe e hatalaulau amo ke a eteia mutenga nem, pomalam lape NeHalang hemuta heke tote imo nga ure nemur nenge teke tunge lange imo.

²⁰ Pe nga NeHalang nena kerkerenga nenge umume nge ita, i nakuna nge poia ure mur nge halang toto ke te lohot nge ita. Poi ngana nem lape ris tote ure nemur nenge lape ta ontei i ia pe nenge letera tuaninin ia iri. ²¹ Ita lochloch nenge tatu ke elle luluch nge Iesus Kristus pe tatu teu nga NeHalang nena mata ta hemallaha hote nena hemalmalinga palaungana nga etue lochloch ke koko. Manmanna.

✧ **3:17:** Ioa 14:23; Kol 1:23; 2:7

4

Tatu Ke Elle Luluch Nga Kristus Singina

¹ ✧ Iau etu nga tuele au ngana iange e ume nge Non Soke, pe NeHalang iua imo ke nena hana mur imo. Ke pomalam e hele ke kerkereng toto lange imo ke a nanasia atu ngamo nenge NeHalang iu imo ia. ² ✧ Kokoes atal sue imo pe apoi ke nek lange iri hel pe atu ke nek mana pe a henonou hote lemo mutenga lange iri hel pule ke a long teua iri. ³ ✧ Imo, Opepengpeng kale tele imo ke letemo ma ke elle pe aume ke kerkereng ke a nanas mene poinga nem. ⁴ Ita ta poi ke pomanga singira elle mana pe Opepengpeng elle mana pe NeHalang iua ita ke ta kulele ute elle mana. ⁵ Pe Non Soke elle mana pe letera manmanna ngana elle mana pe ta mene henuninga elle mana nenge henonoua ke ita NeHalang nena hana mur. ⁶ ✧ Pe NeHalang i toro mana nenge hehei pe hana lochloch Temeria ia, pe i nauele ure lochloch pe tu purpure kileng lochloch pe tu teu luluch nge hehei pe hana lochloch.

⁷ ✧ Pe Kristus tunge tunginga nenga nena poinga urana toto ngana nge ita elle pe elle. Pe tunge ke nanas mene i sipona lemene ngana. ⁸ ✧ Ke pomanga NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo, hele ngana nenge hele ke teke,
 “Nga etue nenge lohaka langa lut nga tapa,
 mene hehei pe hana nenge hekou sue iri ke te
 nanas olole i.
 Pe tunge tunginga mur lange hana mur.”

✧ **4:1:** Kol 1:10 ✧ **4:2:** Kol 3:12-13 ✧ **4:3:** Kol 3:14-15 ✧ **4:6:** 1Ko 12:6 ✧ **4:7:** Rom 12:3,6 ✧ **4:8:** Psa 68:18

⁹ ✧ Helenga nenge hele ke teke, “Lohaka langa lut nga tapa” helenga nei luna pomerei? Luna ma ke mai koi: I sio la tala nga kileng nenge sio toto nga ich. ¹⁰ Ke i nenge sio la nem, i sipona laka nenge lohaka la mule nga lut nem. Pe ristote tapa mur ke pomalam tu ke purpure kileng lochloch. ¹¹ ✧ Pe tunge tunginga lange hana hel ke te lohot ke iri hekulkulonga pe hel iri hetatalonga pe hel iri hana nenge te haliu hote helenga urana toto ngana pe hel iri hana nenge tenau ele NeHalang nena hana mur pe hel iri heteronga. ¹² Ke Kristus poi ke pomai iange teke tatalo ele NeHalang nena hana mur ke te poia nena ume urana ngana mur. Pomalam lape hulua halang toto te lohot ke iri elle mana nga Kristus singina. ¹³ ✧ Pe ume nem songong ke la het nga etue nenge ta puotom tele hel ke ita elle mana pe ta etei ngara nge NeHalang Tuna lohot ke elle mana, pe letera manmanna ngara kerkereng pe tapoi ke pomange Kristus toto.

¹⁴ Iange I teke tapoi ke pomange aina kikino ngana ero ol pe tapoi ke pomanga aka nenge ruach ana mee ulo rerere ero ol. Pe hana nenge te pallaklaka, reria hengetoro mur te mene ita ke pomanga tuttula ke tala ke mai pe mau ero ol. Hana nemur te totoia kue halang ke te teke te helosio ia ita nga letera manmanna ngana mur. ¹⁵ ✧ Ta nanas ia iri ero. Ta nanas mene helenga manmanna ngana pe mutera taua hehei pe hana. Nenge teke tapoi ke pomai lape ta pile teu toto luluch nge Kristus pe ta poi ke pomange I nga kue

✧ **4:9:** Ioa 3:13 ✧ **4:11:** 1Ko 12:28 ✧ **4:13:** Kol 1:28 ✧ **4:15:** Kol 1:18; 2:19

lochloch. ¹⁶ Kristus pomanga ita palpalra ia pe singina mur koi ita pe tunge ume mur at nge ita lochloch elle pe elle. Pe nenge teke ta poia rera ume mur ke nek lape ta pupuo ke kerkereng toto pe mutera tau helhel.

Tatu Ke Ta Nanasia Poinga Heueu Ngana

¹⁷ ✧E teke e hele lange imo ke pomai nga Non Soke ene: Hehei pe hana nenge tetu pulut mana pe leteria manmanna ero, imo apoi ke pomange iri ero. Iri leteria tuanin ngana mur tu manmana nga ure nemur nenge nganangana ero. ¹⁸ Iri ramaria kerkereng pe lemeria ero nge te longo tau ke te eteia NeHalang ero toto. Ke pomalam leteria matana ngana auala mana pe te kangkanga toto nga maulinga nenge NeHalang tunge. ¹⁹ Iri te aneia meinga unne nge tu teu nge iri ero ol, ke tepoi manmana poinga poreke ngana. Pe salaunga ana poinga kik heke tote iri ke te poia ke ele la toto.

²⁰ Pe imo, te hetore imo nga Kristus pe te hetore imo ke apoi ke pomam ero. ²¹ Manmanna ke imo a longe nena helenga ke ulolo pe te hetore imo nga helenga manmanna ngana nenge at nge Iesus. ²² ✧Te hetore imo ke te teke a hile hote lemo poinga nike ngana mur nenge a popoia iri nge nike. Iange poinga nemur lape channanga ia imo pe poi heke letemo ke a poia poinga poreke ngana pe lape heporeke tote imo. ²³ ✧Pe imo te hetore imo ke a poia letemo ke heueu ngana ²⁴ ✧pe a lohote ke imo hehei pe hana heueu ngana mur. Pe mele heueu

✧ **4:17:** Rom 1:21; 1Pi 1:14 ✧ **4:22:** Rom 8:13; Kol 3:9 ✧ **4:23:** Rom 12:2 ✧ **4:24:** Gen 1:26; Kol 3:10

ngana nenge pomam te ume hote ke pengpeng toto pe lemlem ke pomange NeHalang.

²⁵ ✧Ke pomalam a pallaka rara ero ol. A heleia helenga nge manmanna lange hehei pe hana iange ita lochloch ta lohoh ke ita elle nga Kristus singina. ²⁶ ✧Pe nenge teke letemo inin nga ute, a nauala ke nek iange lape letemo inin ngana nem poia imo ke a losio nga poinga poreke ngana. Ke pomalam a rahite letemo inin ngana nem ke sase ero. Chaia matana sio ero kura pe a poia ke het nike. ²⁷ A longala teua non poreke ngana ke poia nena ume unne nge imo ero toto. ²⁸ Mele hel nenge te kemkeme, te keme ero ol pe te talun ke te ume ke te mene reria urelu urana ngana hel nenge te ume hote nga iri siporia peria. Pomalam lape te tung peria pule ke te halaua iri hel pule nga umtutuna, iri nenge reria urelu ero.

²⁹ ✧Pe a hele hote helenga poreke ngana nemur nenge lape heporeke mele hel ero. A hele mene helenga nemur nenge hekerkereng ia iri pe halaua iri nga utar nenge muteria taua. Pe mele hel nenge te longlonge iong nge o helele, lem helenga nem lape halaua iri pule. ³⁰ ✧Pe a helete ininia NeHalang nena Opepengpeng ero. Opepengpeng i NeHalang nena hengeilang nenge nena hana mur imo pe a kulele mene etue nenge lape at ke mene mule imo. ³¹ ✧A hile hote lemo poinga nenge letemo poreke tautaua mele hel pe letemo ininin pe a hele inin tau hehel pe a keres tau hehel pe a hele porekreke mele hel. A poia

✧ **4:25:** Zec 8:16; Kol 3:8-9 ✧ **4:26:** Psa 4:4; Iei 1:19-20 ✧ **4:29:** Kol 4:6 ✧ **4:30:** Isa 63:10; Epe 1:13-14; 1Te 5:19 ✧ **4:31:** Kol 3:8

poinga poreke ngana e lange mele ero. ³² ✧ Apoi ke urana lange pekngamo mur pe mutemo taua iri pe a saua reria poinga poreke ngana mur ke te lasus toto ke pomange NeHalang nge saua lemo poinga poreke ngana mur ke te lasus toto nga ume nenge Kristus poia.

5

Tai Ke Pomanga Ta Tutu Nga Lemenge

¹ ✧ Imo NeHalang tutuna mur imo nenge mutena tau tote. Ke pomalam aume ke kerkereng pe apoi ke pomange i. ² ✧ Pe mutemo tautaua hehei pe hana ke pomange Kristus nge mutena taua ita pe tung heke i sipona ke halaua ita, ke pomanga tunginga pe tunginga inangana ehech ngana nenge lange NeHalang.

³ Ke pomalam a hile hot tote salaunga ana poinga pe nenge a poia poinga tunten ngana mur nenge muna hulu pe nenge a teke lemo urelu halang nge mele hel. Iange NeHalang nena hana mur nenge pengpeng, poinga nemur urana nge iri ero. ⁴ Pe pule a tamal hote helenga poreke ngana ero pe a penpen ero pe songingalele nenge poreke a heleia iri ero. Ure nemur te urana ero nge a poia. Pe a hele urana pe a heto heke NeHalang iange i mene hote imo nga poinga nemur. ⁵ ✧ E hele lange imo pengpeng: Mele nenge tal teu tote i langa poinga nenge salau hali pe popoi poinga poreke ngana pe mememelei urelu, i heto hekeke

✧ **4:32:** Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13 ✧ **5:1:** Mat 5:48 ✧ **5:2:** Exo 29:18; Hip 10:10 ✧ **5:5:** 1Ko 6:9-10; Kol 3:5

aetapuna mur pe lape teu langa NeHalang pe Kristus reria naungaala pe nekinga ero toto. ⁶ ✧ Mele hel lape te pallaklaka ia imo nga ure nemur nenge manmanna ero. Imo a longo tau ero iange ure nemur lape longia NeHalang letena inin ngana ke lohoh nge iri nenge te longo ole taua i. ⁷ Ke pomalam ama lange iri ero.

⁸ ✧ Nge nike atu teu nga kileng au ngana pe nga etue nenge a lohoh ke Non Soke nena hana mur imo pe atu teu nga lemence. Ke pomalam atu ke pomanga hehei pe hana nenge te tutu nga lemence. ⁹ Iange NeHalang na lemence poi hote ure urana ngana mur halang pe poi hote tunga nge pengpeng pe poi hote ure manmanna ngana. ¹⁰ Aume ke kerkereng ke a eteia poinga nemur nenge poia Non Soke ke iech. ¹¹ Pe a nanasia hehei pe hana nenge tetu nga kileng au ngana reria poinga poreke ngana mur ero. Poinga nemur tepoi hote ute pele nge urana ero. Pe urana nge a hemallaha hote lange hehei pe hana ke poinga nemur te poreke. ¹² Meinga ana poinga laka nenge tepoi komkome nem pe lape e meia iau pule nga nenge teke e heleia poinga nemur lange imo. ¹³ ✧ Pe ure lochloch ngana lape lohoh ke mallaha nga lemence tualeme ngana ¹⁴ ✧ iange lemence tualeme hatalia ure lochloch ke ta naue. Ke ana helenga laka nenge te heleia ke te teke:

“Tong nenge o mamamani o memete!

O lohaka mule nga metenga ol
pe Kristus tua leme hatalia iong.”

✧ **5:6:** Rom 1:18; Kol 2:4, 8 ✧ **5:8:** Ioa 12:36; Epe 2:13; Kol 1:13; 1Pi 2:9 ✧ **5:13:** Ioa 3:20-21 ✧ **5:14:** Isa 26:19; Rom 13:11

15 ✧Ke pomalam a nauala amo ke nek toto nga atu ngamo. Ai pulut rara mana ke pomanga amo hauaua ero. Letemo matana ke nek pe ai. 16 A umeia lemo ume urana ngana mur ol, iange etue nei i etue nenge hehei pe hana te popoi poinga poreke ngana mur. 17 Ke pomalam apoi ke pomanga hauaua mur ero ol, letemo matana hote utar nenge Non Soke lemene taua ke teke a poia. 18 ✧A inia ech kerkereng ngana ke amo hauaua ia ero iange lape heporeke imo. A longala teua Opepengpeng lango imo ke hemuta heke imo. 19 ✧Nga etue nenge a helele, letemo metene peunga nemur nga NeHalang nena alalaha nenge Sam pe peunga mur nenge Opepengpeng poi heke nga letemo. A peupeu pe a poi heke peunga mur nga letemo ke a heto hekeke Non Soke. 20 ✧A hele urana lango Temere NeHalang ke kokoes nga ure lochloch ngana iange atu ke elle luluch nge ara Non Soke Iesus Kristus.

21 ✧A longo tau helhel. Ke nga poinga nem lape a henonou hote Kristus ke amo soke ia.

Hehei Mur Pe Eria Mur

22 ✧Imo hehei a nanasia emo mur reria helenga ke pomanga a nanasia Non Soke nena helenga. 23 ✧Iange imo, emo mur tenau ele imo ke pomange Kristus nge nauele iri mata nenge NeHalang. Pe iri mata nenge NeHalang tepoi ke pomanga Kristus singina pe Kristus mene mule iri. 24 Ke iri mata nenge NeHalang te nanasia Kristus, pomalam imo hehei a nanasia emo mur nga ure lochloch.

✧ 5:15: Kol 4:5 ✧ 5:18: Luk 21:34 ✧ 5:19: Kol 3:16 ✧ 5:20: Kol 3:17 ✧ 5:21: 1Pi 5:5 ✧ 5:22: Kol 3:18; 1Pi 3:1 ✧ 5:23: 1Ko 11:3; Epe 1:22

25 ✧Pe imo hana mutemo taua lemo hehei mur ke pomange Kristus nge mutena taua iri mata nenge NeHalang pe tung heke i sipona ke halaua iri 26 ✧pe poia iri ke NeHalang nena hana mur ia iri. Ke Kristus nena helenga poia iri mata nenge NeHalang ke te lemlem nga henuninga nenga ech. 27 ✧Pe poia iri ke nakuria urana pe te sinaha toto iange i sipona teke mene iri, pe teke poinga poreke ngana e tu nge iri ero pe ure muna ulu ngana e tu nge iri ero pe utar e pule nge poreke tu nge iri ero. 28 Ke pomalam mana, imo hana mur mutemo taua lemo hehei mur ke pomanga mutemo tau ngamo ia singimo mur. Non e nenge mutena taua nehei poia ke pomanga mutena taua i sipona. 29 Mele pele lemene ero ia i sipona singina ero, nei manmanna. Ita ta nauuele singira mur pe ta hengaua iri ke pomanga Kristus poi ngana ia lange iri mata mur 30 iange ita Kristus apena pe penna mur koi ita. 31 ✧Ke pomanga NeHalang nena helenga nenge tahas sue ke ulolo, hele ngana nenge hele ke teke, “Halangina heueu ngana mur te hile tataria mur pe tetemeria mur pe te lohot ke iri elle mana nga singiria.” 32 ✧Helenga talkomkome ngana nei luna palaungana toto. Iau e heleleia Kristus pe iri mata mur. 33 Pe helenga nem lange imo pule. Imo elle pe elle mutemo taua lemo hehei mur, ke pomanga mutemo tau ngamo ia imo sipomo, pe imo hehei a poi ke nek lange emo mur.

6

✧ 5:25: Kol 3:19; 1Pi 3:7 ✧ 5:26: Tit 3:5 ✧ 5:27: 2Ko 11:2; Kol 1:22 ✧ 5:31: Gen 2:24; Mat 19:5 ✧ 5:32: Hem 19:7

Imo Kinkino Ngana Pe Tetememo Mur Pe Tatamo Mur

¹ ✧Iok, imo kinkino ngana urana nge a longo taua tetememo mur pe tatamo mur iange Non Soke nena non mur laka imo pule, pe poinga nem urana nge imo nge a poia. ² ✧NeHalang nena hotonga nenge i tala toto pe lohot luluch nga helenga manmanna ngana, hele ke teke, “O renge temem pe tam.” Pe helenga manmanna ngana nenge lohot luluch ia hele ke teke, ³ “Nenge teke apoi ke pomam, ure lochloch ngana nenge urana lape te lohot nge iong pe otu ke sase toto nga ich.” ⁴ ✧Pe imo tetemeria mur, a poia tutumo mur ke leteria inin ero. A hepengia iri nga poinga poreke ngana pe a hetore iri nga ure nemur nenge Non Soke lemene taua.

Ume Ana Hana Mur Pe Aria Aehuna Mur

⁵ ✧Pe imo ume ana hana mur a matau pe apoi ke nek lange amo aehuna mur pe a longo tau tote iri. Pe apoi tote nga letemo ke pomanga a longo taua Kristus. ⁶ A heiech mene iri ero. Urana nge a longo taua iri nga letemo ke pomanga a umume nge Kristus ke a popoia utar nenge NeHalang mutena taua. ⁷ A poia lemo ume pe singimo tua kikia ke pomanga a umume nge Non Soke pe letemo nenge a teke aume manmana nge none ero ⁸ ✧iange a eteia ke Non Soke lape tunge urumo nga ume urana ngana nenge imo elle pe elle a popoia. Pe poia lange imo hana nenge aume manmana nge mele hel pe iri nenge te poi tetele mana ke elle.

✧ **6:1:** Kol 3:20 ✧ **6:2:** Deu 5:16 ✧ **6:4:** Psa 78:4; Pro 22:6; Kol 3:21 ✧ **6:5:** Kol 3:22-23; Tit 2:9-10; 1Pi 2:18 ✧ **6:8:** 2Ko 5:10; Kol 3:24-25

⁹ ✧Pe imo aehuna mur, apoi ke urana lange lemo ume ana hana mur ke pomalam pule pe a hemataua iri ero. Letemo metene ke iri pe iong, amo Aehuna kou tu nga lut nga tapa. Pe i lape nanas mene poinga elle ke amnei teu langa hulua lochloch reria poinga mur.

Tames Ke Kerkereng Ke Ta Palhel

¹⁰ Lek helenga hetala ngana, ames ke kerkereng luluch nge Non Soke nga nena kerkerenga nenge lohot nga kikina ngana. ¹¹ ✧A heron heke lemo palinga hel ana hengeron mur lochloch ke a palhel luluch nga non poreke ngana nena pallaklakanga mur. ¹² ✧Iange ita, ta palhel luluch nge hana mur mana ero mai. Ta palhel luluch nge ope poreke ngana mur nga tapa sana pe aria naungaala ana hana mur pe aria papalauana mur pe ope kerkereng ngana mur nenge tenau elele kileng au ngana nei ana poinga mur. ¹³ Ke a heron heke lemo palinga hel ana hengeron mur lochloch. Pomalam nga etue nenge non poreke ngana nem at lape a hekou sue lemo ngarang mur. Pe nga etue nenge palinga hel nem het, imo ames ke kerkereng kura. ¹⁴ ✧A kale heke amo tal nenge helenga manmanna ngana ana nga luamo pe ames ke kerkereng. Pe a heron heke poinga nge pengpeng ke pomanga palinga hel ana hengeron nenge poi hele mautumo. ¹⁵ ✧Pe nga apemo a kale hite helenga urana toto ngana nenge hetakile ita luluch nge NeHalang ke nek. ¹⁶ Pe a rahite letemo

✧ **6:9:** Rom 2:11; Kol 4:1 ✧ **6:11:** Rom 13:12; 2Ko 10:4 ✧ **6:12:** 1Pi 5:8-9 ✧ **6:14:** Isa 11:5; 59:17; 1Te 5:8 ✧ **6:15:** Rom 10:15

manmanna ngana ke pomanga lemo kaleu nenge he metmete oan nga non poreke ngana nena io mur. ¹⁷ ✧A longele NeHalang ke mene mule imo pe a ure ke pomanga palinga hel ana horel nenge poi hele palpalumo. Pe a rahite NeHalang nena helenga ke pomanga palinga hel ana mese nenge Opepengpeng tunge lange imo. ¹⁸ ✧A hetalaulau pe a ontei halaunga nge NeHalang nga ure nemur nenge a popoia pe a iua Opepengpeng ke hekerkereng ia imo. A tatalo ala ke kokoes nga hetalaulaunga pe a hetalaulau NeHalang nena hana mur lochloch aria ke kokoes.

¹⁹ ✧Pe a hetalaulau ak pule ke NeHalang talue helenga mur nga halik pe sak loiloi ero pe e haliu hote helenga talkomkome ngana nga helenga urana toto ngana. ²⁰ ✧Ume nem iau ak ume ia pe heueu nei etu nga tuele au ngana iange e haliu hote helenga urana toto ngana. Ke pomalam a hetalaulau ak ke e saua mataunga ke lasus pe emes ke kerkereng ke e haliu hote helenga urana toto ngana.

Helenga Hetala Ngana Mur

²¹ ✧Tira Tikikus i ume ana non nenge ume ke kerkereng toto nga Non Soke ana ume pe iau mutek tau tote i. Pe i lape heleia ure lochloch ngana lange imo ke pomalam lape a eteia utar nenge lohotos nge iau. ²² E tunge alalaha nei lange i pe e kulosia i ke lange imo ke a eteia motu ngamem, pomalam lape hekerkereng ia letemo.

✧ **6:17:** Hip 4:12 ✧ **6:18:** Luk 18:1; Kol 4:2; 1Te 5:17 ✧ **6:19:** Kol 4:3-4; 2Te 3:1 ✧ **6:20:** 2Ko 5:20; Plm 9 ✧ **6:21:** Ume 20:4; Kol 4:7-8; 2Ti 4:12

²³ Imo NeHalang nena hana mur imo pe e hetalaulau ke Temere NeHalang pe ara Non Soke Iesus Kristus te poia letemo ke ma ke nek, pe te hesue mutenga pe te hekerkereng ia letemo manmanna ngana mur. ²⁴ E hetalaulau ke NeHalang poi ke urana toto lange imo nenge mutemo taua ara Non Soke Iesus Kristus nga mutenga nenge hetala ngana ero. Ngana laka lom.

**Tomunga Hel Heueu Ngana
Genesis and the New Testament in the Lote Language
of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Lote long
Niugini**

copyright © 2009, 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lote

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

89f57add-4ab2-5e6d-af7e-7ec7955d8f95